

Ministerul Finanțelor

RAPORT

**privind situația în domeniul
datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și
recreditării de stat pe nouă luni ale anului 2023**

Chișinău 2023

Cuprins

Lista abrevierilor.....	3
Sumar executiv	4
Evoluția indiciilor macroeconomici	5
Datoria sectorului public	7
Indicatorii de risc și sustenabilitate stabiliți în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”	10
Datoria de stat.....	11
<i>Datoria de stat externă</i>	14
<i>Datoria de stat internă</i>	18
Garanțiile de stat.....	23
Creanțele interne.....	24
Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 30 septembrie 2023	24
Recreditarea de stat.....	31

Lista abrevierilor

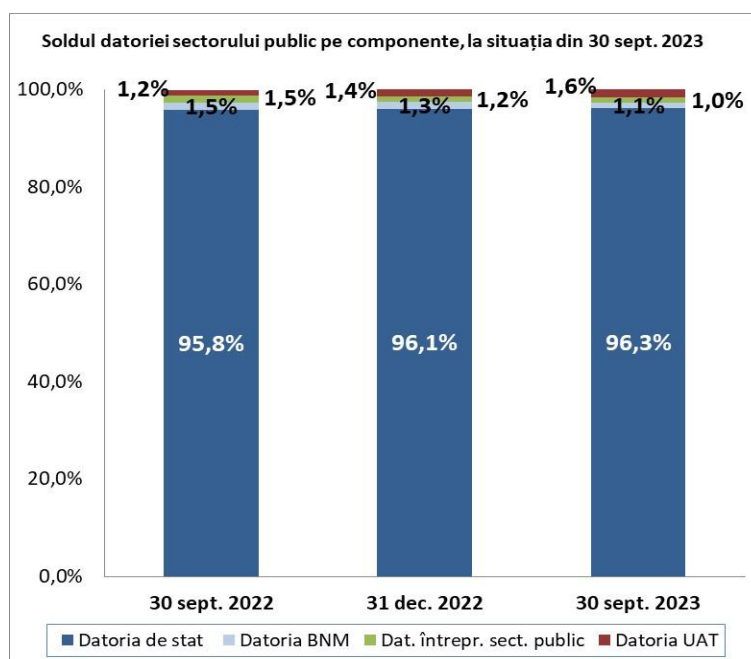
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AFD	Agenția Franceză pentru Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
ATR	Perioada medie de refixare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNY	Yuan Renminbi chinezesc
OGP AE	Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST (SDR)	Drepturi Speciale de Tragere
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
GBP	Lira sterlină
IP CTIF	Instituția Publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
JPY	Yen japonez
MF	Ministerul Finanțelor
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
PIB	Produs Intern Brut
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VBS	Veniturile totale ale bugetului de stat
VMS	Valori mobiliare de stat

Notă: În cadrul documentului dat, totalurile pot devia nesemnificativ de la suma componentelor, urmare a rotunjirii.

Sumar executiv

Drept urmare a analizei privind evoluția datoriei sectorului public, se atestă o creștere a soldului acesteia cu 3,7% la situația din 30 septembrie 2023 comparativ cu finele anului 2022, constituind 102 164,8 mil. lei sau 32,7% din PIB-ul prognozat pentru anul 2023. Ca pondere în PIB, datoria sectorului public s-a diminuat cu 3,2 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2022.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 30 septembrie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 3 689,9 mil. lei și de soldul datoriei directe UAT cu 288,7 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 101,3 mil. lei și soldul datoriei datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 193,4 mil. lei.



La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 98 349,9 mil. lei¹, dintre care datoria de stat internă –40,5%, iar datoria de stat externă – 59,5% din total. Majorarea soldului datoriei de stat cu 3 689,9 mil. lei comparativ cu valorile de la sfârșitul anului 2022 a fost influențată de finanțarea netă pozitivă atât internă cât și externă.

La situația din 30 septembrie 2023, soldul garanțiilor de stat (acordate în totalitate în cadrul Programului de stat “Prima casă”) a constituit 1 716,0 mil. lei sau 0,5 % din PIB-ul prognozat pentru anul 2023.

În perioada de referință au fost recreditate mijloace financiare în valoare totală de 5 439,8 mil. lei și rambursate 7 515,9 mil. lei. La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 9 328,3 mil. lei, dintre care 333,2 mil. lei cu termen expirat.

¹ Începând cu 31.05.2020 soldul datoriei de stat interne se prezintă la valoarea nominală, în conformitate cu prevederile HG nr. 234/2020 "Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat".

Evoluția indicatorilor macroeconomici

Conform datelor preliminare, PIB-ul estimat pentru anul 2023 constituie 312 400,0 mil. lei, în creștere în termeni reali, cu 2,0% față de anul precedent.²

Dinamica procesului inflaționist³

Rata anuală a inflației de la finele anului precedent a continuat să se diminueze până la 8,6% în luna septembrie 2023.

Totodată, rata medie anuală a inflației de la începutul anului curent până în septembrie 2023 a constituit 16,4%, valoarea actuală încă mare reflectă efectul presiunilor inflaționiste pronunțate din anul precedent asociate, preponderent, ajustărilor de tarife, efectelor secundare din partea acestora, consecințelor războiului din Ucraina, precum și condițiilor secetoase din vara precedentă, dar și efectul vremii mai reci din primăvara anului curent. În același timp, presiuni inflaționiste suplimentare în prima parte a anului curent au fost exercitate de ajustarea accizelor. Totodată, dinamica ratei de schimb a generat un impact dezinflaționist asupra evoluției inflației pe parcursul anului curent.

Activitatea de comerț exterior⁴

Exporturile de mărfuri realizate pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 au însumat 3 014,9 mil. dolari SUA, valoare mai mică cu 8,0% comparativ cu cea înregistrată în perioada similară din anul 2022.

Importurile de mărfuri au constituit 6 411,0 mil. dolari SUA, nivel superior celui realizat în perioada similară din anul 2022, cu 4,8%.

Balanța comercială s-a soldat cu un deficit în valoare de 3 396,1 mil. dolari SUA, fiind cu 61,8 milioane dolari SUA mai puțin, comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă din anul 2022.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi pe parcursul perioadei de referință a fost de 47,0%, în scădere cu 1,7 p.p., comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022.

Politica ratelor

Pe parcursul trimestrului III a anului 2023 a avut loc două ședințe ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la deciziile de politica monetară. Urmare a evaluării riscurilor interne și externe și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei, la ședințele din 9 august 2023 și 19 septembrie 2023, a hotărât menținerea ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară la nivelul de 6,00% anual.⁵

² Sursa: Comunicat privind Prognoza preliminară a principalilor indicatori macroeconomici din 13 octombrie 2023, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

³ Sursa: Comunicat privind Evoluția prețurilor de consum, Biroul Național de Statistică.

⁴ Sursa: Comunicat privind Comerțul internațional cu mărfuri, Biroul Național de Statistică.

⁵ Sursa: Comunicate privind deciziile de politică monetară, Banca Națională a Moldovei.

În același timp, ratele de referință pe piețele internaționale (Euribor pe 6 luni și TORF pe 6 luni) au avut o tendință oscilantă. Valoarea medie pentru trimestrul III al anului 2023 a ratei Euribor pe 6 luni a constituit 3,972%⁶, fiind cu 3,0 p.p. mai mare decât valoarea medie din trimestrul III al anului 2022. Valoarea medie a ratei TORF pe 6 luni pentru trimestrul III al anului 2023 a înregistrat -0,031345806%⁷. Aceste rate de referință sunt cel mai des utilizate de creditori pentru împrumuturile de stat externe acordate Republicii Moldova, purtătoare de rată flotantă a dobânzii.

Piața valutară (ratele de schimb)⁸

Cursul de schimb oficial al monedei naționale înregistrat la finele a nouă luni ale anului 2023 a marcat o apreciere de 5,2 la sută față de dolarul SUA și 6,1 la sută față de euro, comparativ cu finele anului 2022.

În trimestrul III al anului 2023, per ansamblu, piața valutară locală a fost aproape de echilibru, însa au existat atât perioade când a prevalat cererea de valută, cât și perioade când a predominat oferta de valută, rezultând, respectiv, în presiuni de depreciere sau apreciere asupra cursului de schimb.

Indicatorii bugetului de stat

La situația din 30 septembrie 2023, veniturile bugetului de stat au însumat 46 459,7 mil. lei, respectiv, cu excepția granturilor, au constituit 43 251,7 mil. lei, majorându-se cu 7,7 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2022. Cheltuielile și active nefinanciare ale bugetului de stat, s-au majorat cu 21,3 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 55 572,9 mil. lei. Soldul bugetului de stat a înregistrat un deficit de 9 113,2 mil. lei, ceea ce constituie 49,7 la sută din valoarea aprobată pentru anul 2023.

⁶ Sursa: Bloomberg.

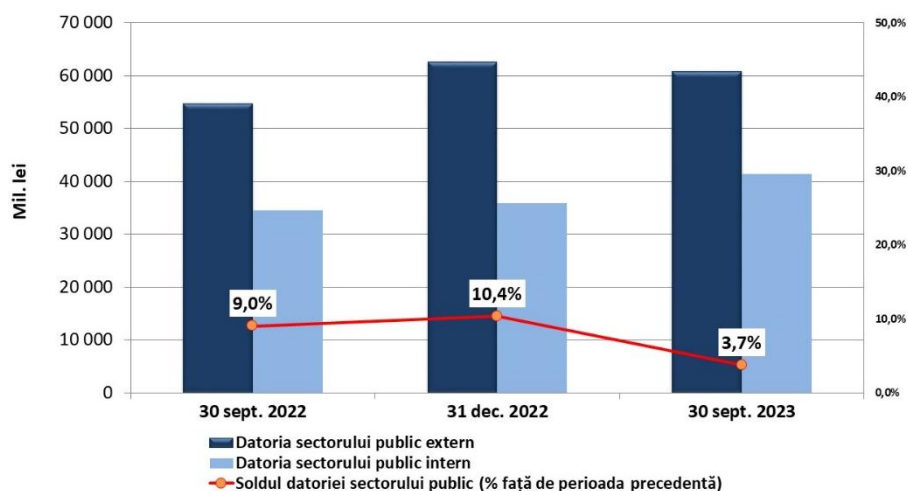
⁷ Sursa: Bloomberg.

⁸ Sursa: Comunicate privind Raportul asupra inflației, Banca Națională a Moldovei.

Datoria sectorului public

La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei sectorului public⁹ s-a majorat cu 3 683,9 mil. lei sau o creștere de 3,7 % comparativ cu sfârșitul anului 2022 și a constituit 102 164,8 mil. lei. Datoria sectorului public la situația din 30 septembrie 2023 este formată din 96,3 la sută din datoria de stat, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, Ministerul Finanțelor s-a axat pe acoperirea deficitului bugetar prin contractarea datoriei preponderent din surse interne.

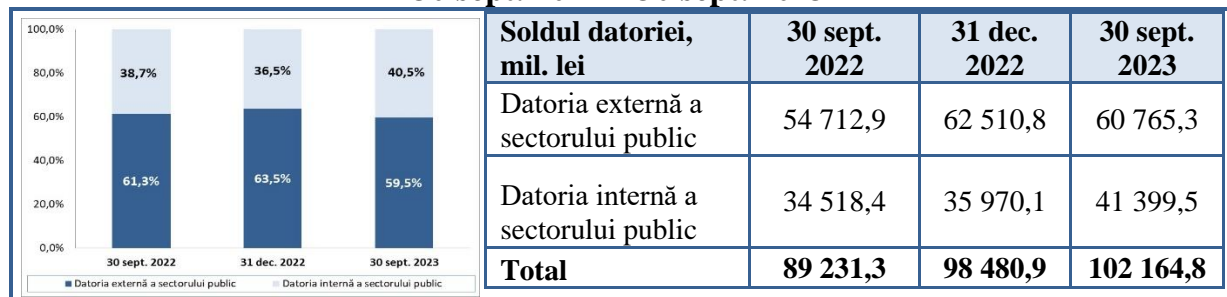
Evoluția ritmului de creștere a soldului datoriei sectorului public, în perioada 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2023, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 30 septembrie 2023, a constituit 32,7%, înregistrând o diminuare cu 3,2 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2022 și o majorare cu 0,2 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022. Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, soldul datoriei sectorului public s-a modificat față de sfârșitul anului 2022, repectiv a înregistrat o creștere de 3,7%, fiind influențată de creșterea datoriei interne a sectorului public cu 15,1% și de diminuarea datoriei externe a sectorului public cu 2,8%. Majorarea datoriei interne a sectorului public comparativ cu anul 2022 a fost influențată de majorarea datoriei de stat interne cu 5 331,6 mil. lei, a datoriei interne directe a întreprinderilor din sectorul public cu 102,4 mil. lei și a datoriei interne a BNM cu 50,1 mil. lei. Totodată, ce ține de datoria externă a sectorului public menționăm că se evidențiază majorarea datoriei externe directe a UAT cu 343,4 mil. lei comparativ cu anul 2022. Evoluția datoriei sectorului public după surse, se prezintă în cele ce urmează.

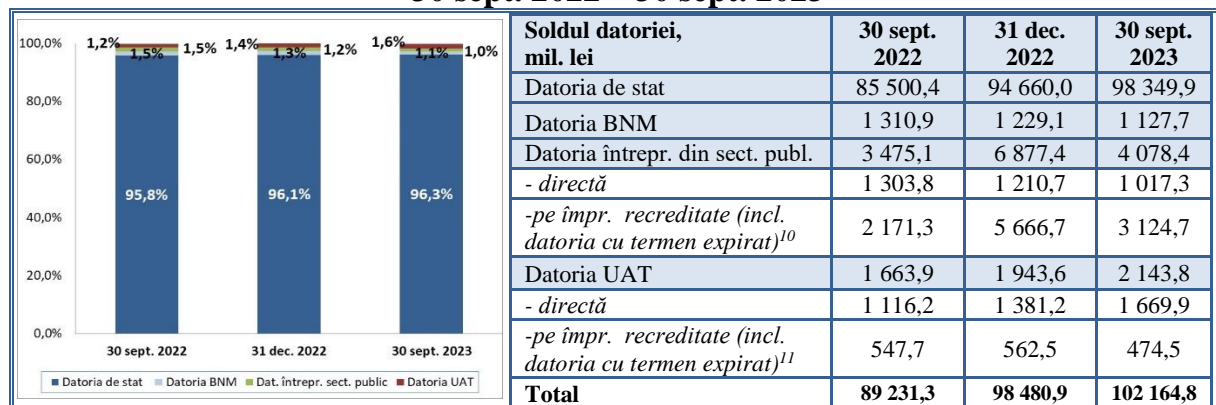
⁹ Soldul datoriei sectorului public se compune din datoria de stat și datoria BNM, datoria direct contractată a întreprinderilor din sectorul public, UAT-ilor, cu maturitatea ≥ 1 an.

Evoluția soldului datoriei sectorului public, pe surse, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



La situația din 30 septembrie 2023, datoria externă a sectorului public a constituit 3 347,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 60 765,3 mil. lei), sau 59,5% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 41 399,5 mil. lei (40,5%). Evoluția datoriei sectorului public pe componente, se prezintă în cele ce urmează.

Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 30 septembrie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 3 689,9 mil. lei și a soldului datoriei directe a UAT cu 288,7 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 101,3 mil. lei și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 193,4 mil. lei. Similar perioadelor precedente, datoria de stat continuă să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (96,3%).

La situația din 30 septembrie 2023, în structura datoriei directe a UAT se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 43,5%, micșorându-se cu 13,3 p.p. față de finele anului 2022 și cu 25,3 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Din datoria directă a UAT, 63,4% o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, diminuându-se cu 17,7 p.p. comparativ cu finele anului 2022 și 22,0 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022.

¹⁰ Datoria întreprinderilor din sectorul public pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

¹¹ Datoria UAT-ilor pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

Totodată, 16,7% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 30 septembrie 2023, garanții externe emise de UAT în favoarea creditorilor externi, pentru împrumuturile direct contractate, se înregistrează în sumă de 217,2 mil. lei. Garanțiile interne emise de UAT au constituit 237,8 mil. lei, dintre care pe împrumuturile recreditate 237,6 mil. lei.

La situația din 30 septembrie 2023, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 59,0% majorându-se cu 6,7 p.p. față de finele anului 2022 și cu 3,5 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Din datoria directă a întreprinderilor din sectorul public, 100,0% reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, mai mult cu 22,5 p.p. comparativ cu finele anului 2022 și cu 19,8 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022. Totodată, 70,8% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale pe împrumuturile recreditate constituie 3 124,7 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 2 542,0 mil. lei ce constituie o descreștere de aproximativ 44,9%. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 30 septembrie 2023 a întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale se cifrează la 143,7 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 67,3 mil. lei, ce constituie o creștere de 88,1% la sută.

La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei UAT pe împrumuturile recreditate constituie 474,5 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 88,0 mil. lei ce constituie o descreștere de aproximativ 15,6%. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 30 septembrie 2023 a UAT se cifrează la 6,7 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 0,7 mil. lei, ce constituie o descreștere de 34,0% la sută.

În ce privește arieratele datoriei sectorului public acestea au înregistrat la 30 septembrie 2023 suma de 385,9 mil. lei, fiind formate din arieratele la împrumuturile interne ale întreprinderilor din sectorul public în sumă de 109,9 mil. lei și din arieratele la împrumuturile externe a datoriei de stat în sumă de 276,0 mil. lei. Comparativ cu situația de la finele anului 2022, valoarea arieratelor a datoriei sectorului public s-a majorat cu 273,7 mil. lei comparativ cu finele anului 2022.

Indicatorii de risc și sustenabilitate stabiliți în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”

În conformitate cu prevederile Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, au fost monitorizați indicatorii de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat. La situația din 30 septembrie 2023, valorile înregistrate se încadrează în limitele stabilite, cu excepția indicatorilor: *Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an, VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an și Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă*, înregistrând devieri minore comparativ cu valoarea stabilită conform Programului, acest fapt datorându-se stocului în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt cât și a intrărilor de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă.

Parametrii de risc și sustenabilitate aferenți datoriei de stat la situația din 30.09.2023

	Valori pentru perioada 2023-2025	Valoarea înregistrată la 30.09.2023
Parametri de risc pentru perioada 2023-2025		
Riscul valutar		
Ponderea datoriei de stat interne din total (% din total)	25 min.	40,5
Ponderea datoriei de stat într-o anumită valută străină (% din total)	45 max.	36,7
Riscul de refinanțare		
Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de 1 an (% din total)	25 max.	30,3
ATM pentru total datorie de stat (ani)*	7-10 ani	7,0
VMS emise pe piața primară scadente în decurs de 1 an (% din total)	85 max.	92,2
Riscul ratei dobânzii		
Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total)**	45 max.	49,3
Parametri de sustenabilitate pentru perioada 2023-2025		
Serviciul datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat cu excepția granturilor (%)	10 max.	8,5
Ponderea datoriei de stat în PIB (%)	43 max.	31,5

* Nu include instrumentul de alocare DST, întrucât acesta nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțat.

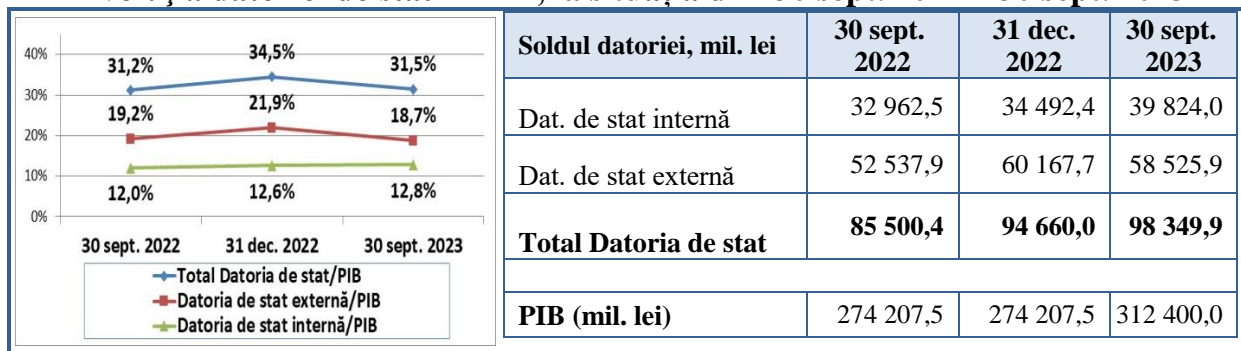
** În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă (VMS 91 zile, 182 zile, 364 zile) va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Datoria de stat

La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 98 349,9 mil. lei, majorându-se cu 3 689,9 mil. lei la valoarea nominală, sau cu 3,9 la sută față de sfârșitul anului 2022, fiind influențat de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 5 331,6 mil. lei și de diminuarea soldului datoriei de stat externe cu 1 641,7 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 124,8 mil. dolari SUA și fluctuației ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute care a atins valori negative și a constituit -43,8 mil. dolari SUA. Totodată, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

Conform datelor privind PIB-ul estimat pentru anul 2023, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 30 septembrie 2023, a constituit 31,5%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2022 cu 3,0 p.p.

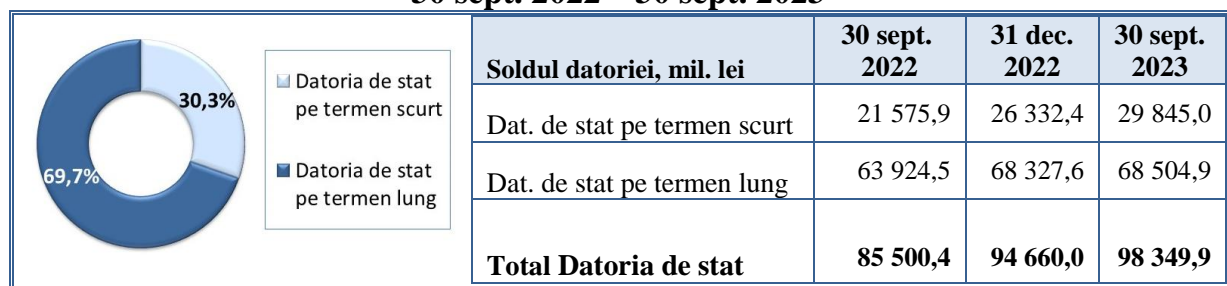
Evoluția datoriei de stat în PIB, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 30,3 la sută, ceea ce înseamnă că o treime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 69,7 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

Structura datoriei de stat conform maturității rămase, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



bilaterali (Agenția Franceză pentru Dezvoltare, Guvernul SUA, CCC SUA, UniCredit Austria¹², Banca germană KfW, JICA, Guvernul Poloniei);

b) VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹³;

c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);

d) VMS convertite;

e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și 10 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

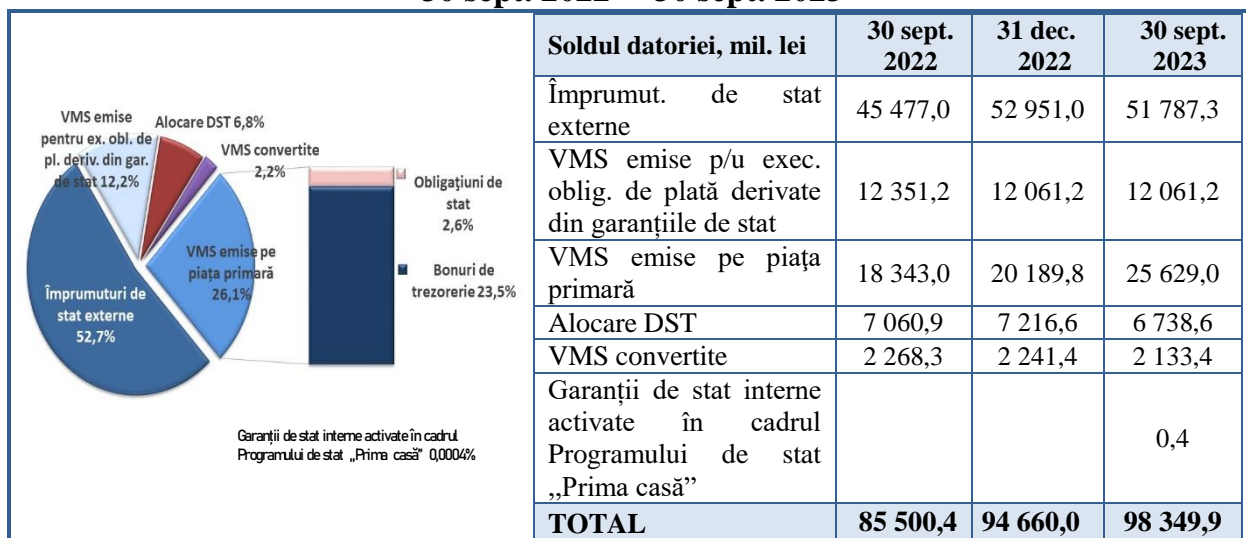
a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Rusiei, Guvernul Japoniei);

b) alocarea DST de la FMI;

c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 și 3 ani).

4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 30 septembrie 2023, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 52,7 la sută, diminuându-se cu 3,2 p.p. față de ponderea care o deținea la sfârșitul anului 2022. A doua poziție este ocupată VMS emise pe piața primară cu ponderea de 26,1%, după care urmează VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 12,2%, alocarea DST cu 6,8%, VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 2,2% și garanții de stat interne activate în cadrul Programului de stat „Prima casă” cu 0,0004%.

Structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Ponderea obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a înregistrat un nivel de 2,6%, iar ponderea bonurilor de trezorerie 23,5%.

¹² Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE, FMI și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

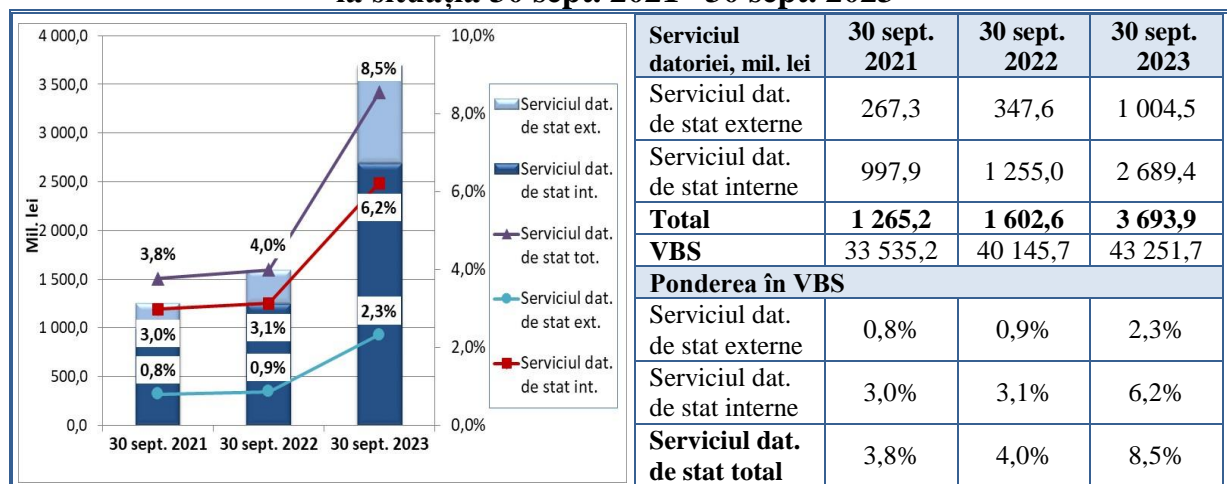
¹³ VMS emise conform Legii nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17.11.2014 și nr. 101 din 01.04.2015.

Serviciul datoriei de stat¹⁴

Pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 3 693,9 mil. lei, care se compune din:

- Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 1 004,5 mil. lei (27,2%);
- Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 2 689,4 mil. lei (72,8%).

Evoluția serviciului datoriei de stat, în valori nominale (mil. lei) și ca pondere în veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor), la situația 30 sept. 2021– 30 sept. 2023



Datoria de stat externă

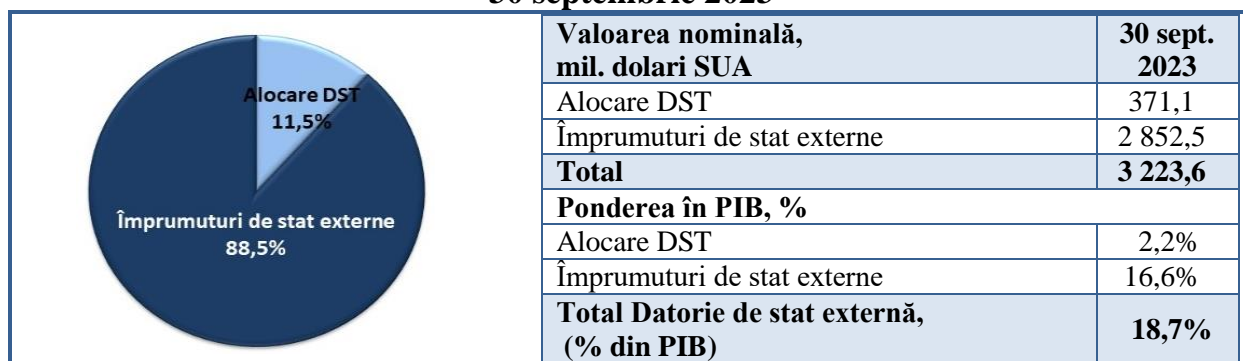
La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei de stat externe a constituit 3 223,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 58 525,9 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă

De la începutul anului 2023, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o majorare cu 83,0 mil. dolari SUA sau cu 2,6%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 124,8 mil. dolari SUA. Totodată, ca urmare a aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat externe exprimat în lei s-a diminuat cu 3232,0 mil. lei sau cu 5,2%. Ca pondere în PIB, la 30 septembrie 2023, datoria de stat externă a înregistrat 18,7 la sută, micșorându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2022 cu 3,4 p. p.

În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 30 septembrie 2023, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoră de 88,5 la sută, ceea ce indică o majorare cu 0,5 p.p. comparativ cu cea de la sfârșitul anului 2022.

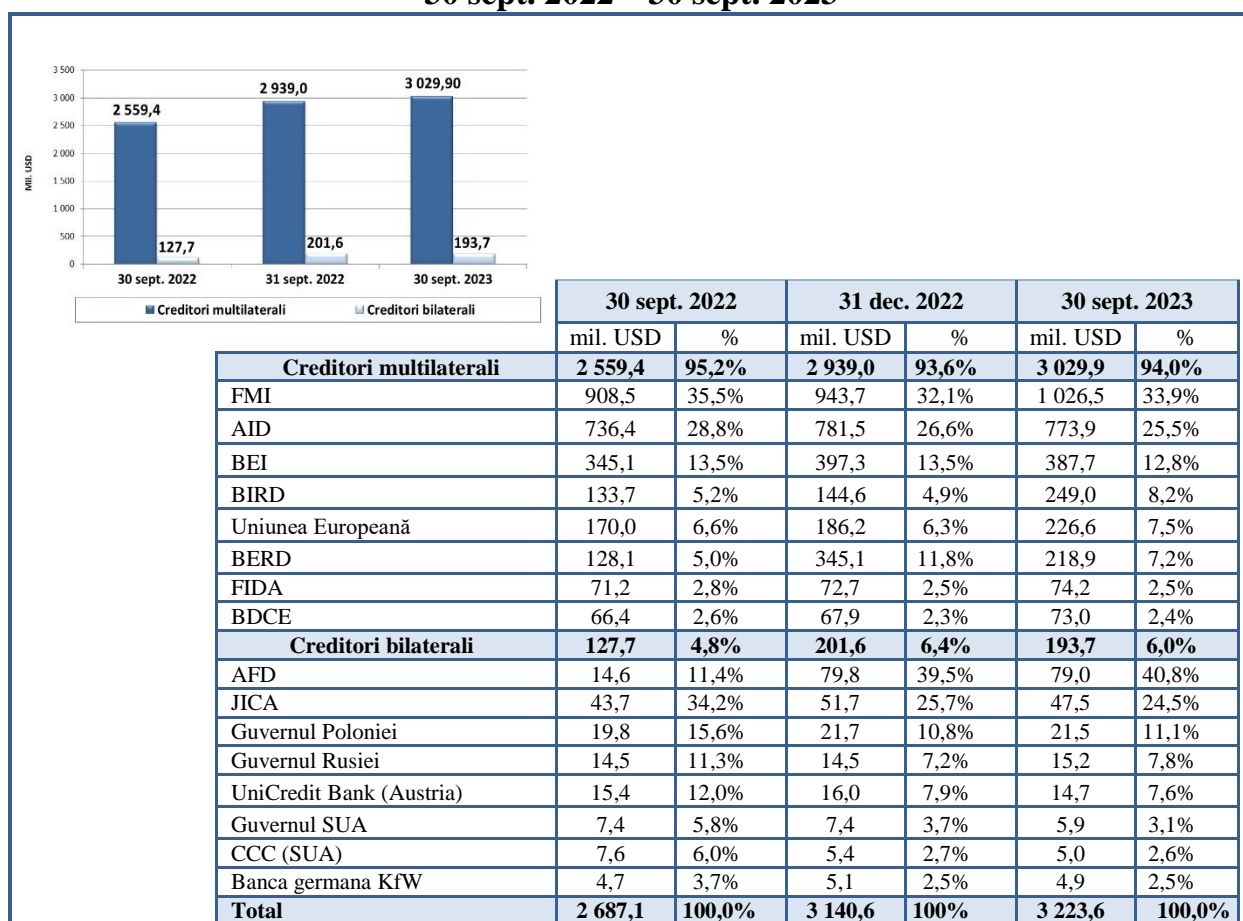
¹⁴ Serviciul datoriei de stat reprezintă plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.

Structura datoriei de stat externe și ponderea acesteia în PIB, la situația din 30 septembrie 2023



În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori.

Structura datoriei de stat externe pe creditori, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 30 septembrie 2023, a constituit 3 029,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 55 008,0 mil. lei) sau 94,0% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 0,4 p.p mai mult decât la finele anului 2022. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține FMI cu 33,9%, urmată de AID cu 25,5%, BEI

cu 12,8%, BIRD cu 8,2%, UE cu 7,5%, BERD cu 7,2%, și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,9 la sută.

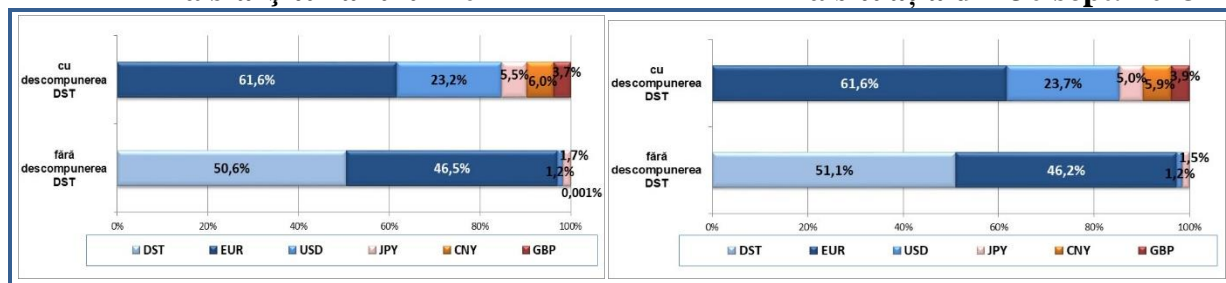
Datoria de de stat externă față de creditorii bilaterali a constituit 193,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 3 517,9 mil. lei) sau 6,0% din soldul total al datoriei de stat externe. AFD îi revine ponderea majoră de circa 40,8% din datoria față de creditorii bilaterali, urmată de JICA cu o pondere de 24,5%, Guvernului Poloniei cu o pondere de 11,1%, Guvernului Rusiei cu o pondere de 7,8%, UniCredit Bank Austria cu o pondere de 7,6% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 8,2 la sută.

Ca evoluție, comparativ cu situația din 30 septembrie 2022, se observă, atât în valoare nominală, cât și procentuală, tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali.

În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră este ocupată de coșul valutar DST, reprezentat de împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale, cum sunt AID, FMI și FIDA, care ocupă 51,1% la sută din portofoliul datoriei de stat externe, cu 0,5 p.p. mai mult decât la situația din 31 decembrie 2022. A doua poziție aparține împrumuturilor acordate în euro cu 46,2%, cu 0,3 p.p. mai puțin decât la finele anului 2022, urmată de împrumuturile acordate în yenul japonez cu 1,5%, cu 0,2 p.p. mai puțin decât la finele anului 2022, iar ponderea dolarului SUA este de 1,2% din soldul datoriei de stat externe.

Odată cu descompunerea coșului valutar DST pe valute componente, 61,6 la sută din datoria de stat externă e deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 23,7%, yuanul chinezesc cu 5,9%, yenul japonez cu 5,0% și lira sterlină cu 3,9%.

Structura datoriei de stat externe pe valute, (%) la sfârșitul anului 2022



Deservirea datoriei de stat externe

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 490,0 mil. dolari SUA (echivalentul 8 803,1 mil. lei). În raport cu perioada similară a anului precedent a fost înregistrată o majorare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 390,4 mil. dolari SUA. Această evoluție a fost cauzată de majorarea sumelor destinate serviciului datoriei de stat externe, urmare a majorării ratei Euribor 6 luni și ratei DST, precum și de contractarea unor noi împrumuturi în anul 2022 și de majorarea sumelor destinate rambursărilor de principal, inclusiv rambursarea integrală a tranșei nr.1 și nr.2 din împrumutul acordat de BERD în vederea realizării Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale” în sumă totală de 300,0 mil. euro.

În ce privește creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pentru care au fost utilizate mijloace financiare pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, a fost ocupată de următorii creditori:

- 1) BERD – 75,6% (370,3 mil. dolari SUA);
- 2) FMI – 9,4% (46,0 mil. dolari SUA);
- 3) AID – 7,1% (34,6 mil. dolari SUA);
- 4) BEI – 3,7% (18,2 mil. dolari SUA);
- 5) BIRD – 1,1% (5,6 mil. dolari SUA), etc.

La situația din 30 septembrie 2023, mijloacele financiare utilizate pentru deservirea datoriei de stat externe au fost divizate în:

a) Rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 434,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 7 798,6 mil. lei), cu 353,3 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

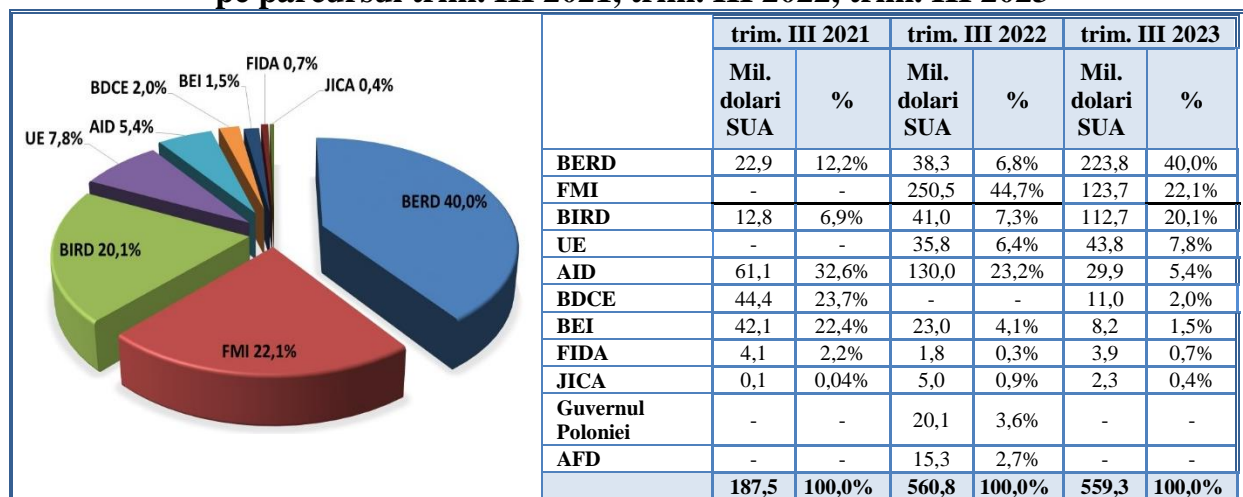
b) Serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 55,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 1 004,5 mil. lei), cu 37,0 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

Surse de finanțare externă

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare în sumă totală de 559,3 mil. dolari SUA (echivalentul a 10 265,7 mil. lei), ceea ce reprezintă o diminuare cu 1,5 mil. dolari față de perioada similară a anului precedent sau cu 0,3%.

În structura intrărilor de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare pe tipuri de creditori, volumul cel mai mare îl deține BERD cu 223,8 mil. dolari SUA (40,0%); FMI cu 123,7 mil. dolari SUA (22,1%); urmat de BIRD cu 112,7 mil. dolari SUA (20,1%); urmat de UE cu 43,8 mil. dolari SUA (7,8%); AID cu 29,9 mil. dolari SUA (5,4%); BDCE cu 11,0 mil. dolari SUA (2,0%); BEI cu 8,2 mil. dolari SUA (1,5%); FIDA cu 3,9 mil. dolari SUA (0,7%) și JICA cu 2,3 mil. dolari SUA (0,4%).

Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe creditori, pe parcursul trim. III 2021, trim. III 2022, trim. III 2023

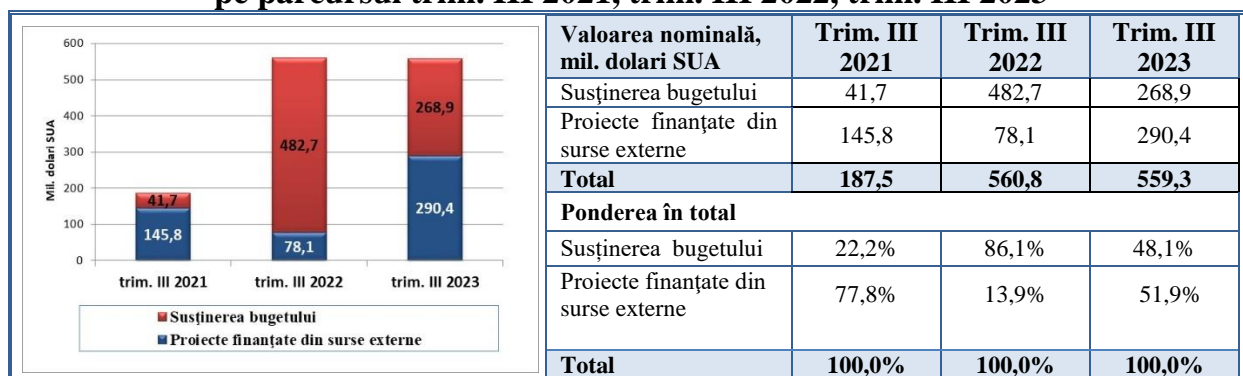


În ce privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023, a fost destinat după cum urmează:

1) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 290,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 5 392,5 mil. lei) ceea ce reprezintă 51,9% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

2) pentru susținerea bugetului de stat – 268,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 4 873,2 mil. lei), ceea ce reprezintă 48,1% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

Debursări privind împrumuturile de stat externe (mijloace financiare), pe destinații, pe parcursul trim. III 2021, trim. III 2022, trim. III 2023



Datoria de stat internă

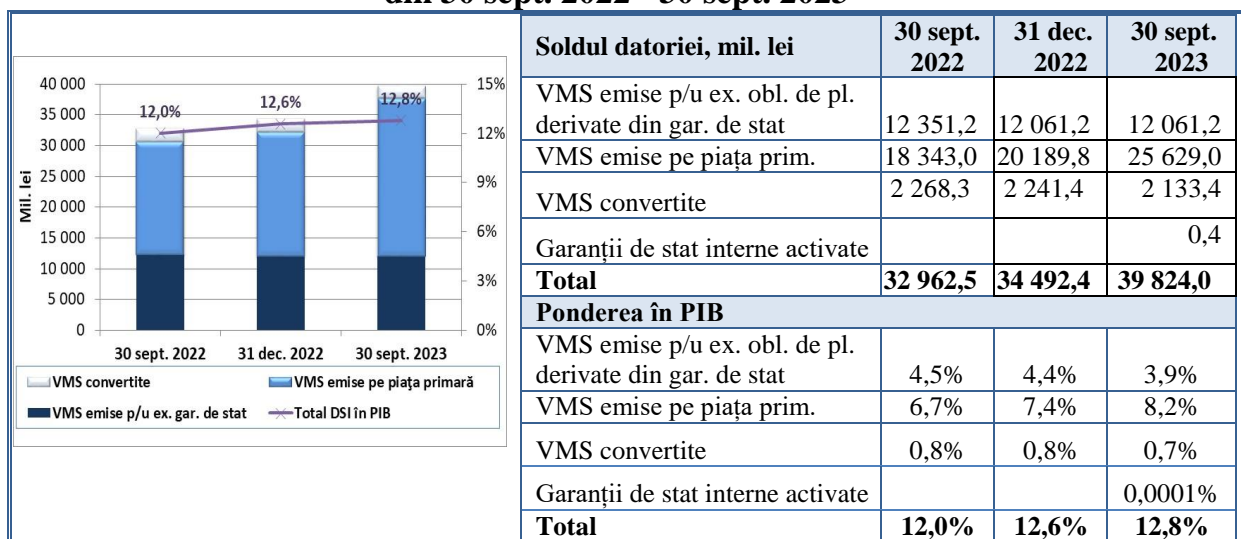
La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriei de stat interne a constituit 39 824,0 mil. lei la valoarea nominală, dintre care:

- VMS convertite 2 133,4 mil. lei (5,4%)
- VMS emise pe piața primară 25 629,0 mil. lei (64,3%)
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat 12 061,2 mil. lei (30,3%)
- Garanții de stat interne activate în cadrul Programului de stat „Prima casă” 0,4 mil. lei (0,001%)

Comparativ cu situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat internă s-a majorat cu 5 331,2 mil. lei la valoarea nominală sau cu 5 952,5 mil. lei la preț de cumpărare. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară, cu 5 439,2 mil. lei la valoarea nominală sau cu 5 952,5 mil. lei la preț de cumpărare.

Soldul datoriei de stat interne la situația din 30 septembrie 2023, în valori nominale s-a majorat cu 5 331,6 mil. lei în comparație cu finele anului 2022 și ca pondere în PIB cu 0,2 p.p., înregistrând 12,8 la sută.

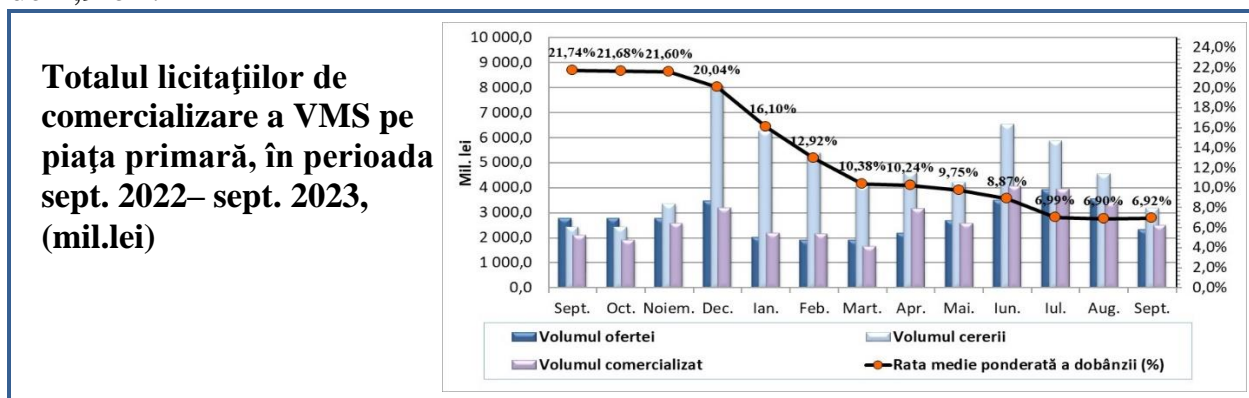
Evoluția datoriei de stat interne și ponderea acesteia în PIB, la situația din 30 sept. 2022 - 30 sept. 2023



Structura datoriei de stat interne se caracterizează prin următoarele instrumente:

1) Valorile mobiliare de stat emise pe piață primară

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, Ministerul Finanțelor a oferit pe piața primară spre vânzare valori mobiliare de stat în sumă de 24 245,0 mil. lei. Cererea la VMS a constituit 44 924,9 mil. lei, fiind superioară ofertei cu 20 679,9 mil. lei sau de 1,9 ori.

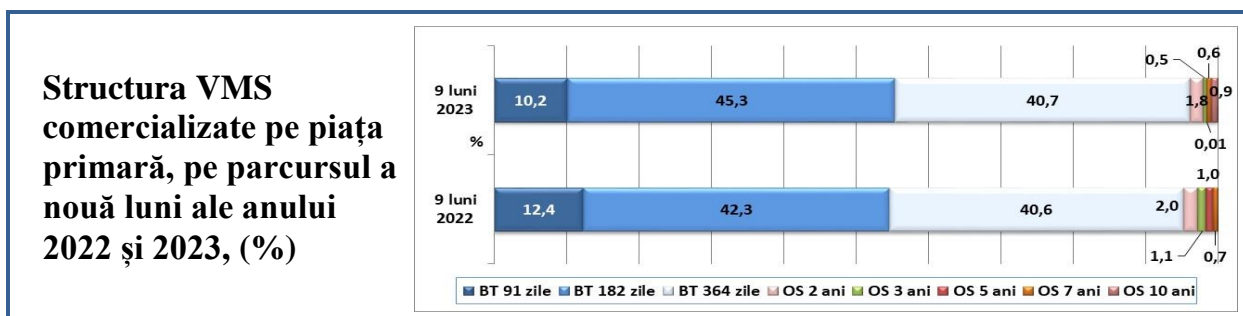


Ca rezultat, au fost comercializate VMS în sumă de 25 823,4 mil. lei la valoarea nominală, cu 7 271,7 mil. lei mai mult comparativ cu volumul VMS comercializat în perioada analogică a anului 2022. Totodată, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în perioada de referință în sumă de 18 415,8 mil. lei la valoarea nominală.

Pe piața primară în această perioadă au fost emise 8 tipuri de VMS:

- a) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 91 de zile;
- b) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 182 de zile;
- c) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 364 de zile;
- d) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani;
- e) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 3 ani;

- f) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 5 ani;
- g) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 7 ani;
- h) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 10 ani.



Ponderea majoră în VMS comercializate pe piața primară în perioada de gestiune o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (45,3%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (40,7%) și cele cu scadența de 91 zile (10,2%).

În nouă luni ale anului 2023 volumul comercializat al Obligațiunilor de stat pe termen de 2 și 3 ani (cu dobândă fixă și flotantă) și Obligațiunilor de stat cu dobândă fixă pe termen de 5 și 7 ani a constituit respectiv 592,4 mil. lei (2,3% din volumul total comercializat), 1,7 mil. lei (0,01%) și 156,7 mil. lei (0,6%). Totodată, în premieră au fost emise obligațiuni de stat pe termen de 10 ani în volum de 227,5 mil. lei. Comparativ cu perioada analogică a anului 2022 volumul comercializat al obligațiunilor de stat s-a majorat cu 695,7 mil. lei sau aproximativ de 4 ori mai mult.

Volumul VMS procurat de investitorii non-bancari s-a majorat comparativ cu anul 2022 cu 854,5 mil. lei, înregistrând 5 342,7 mil. lei la valoarea nominală, iar ponderea acestora în volumul total comercializat a constituit 20,7%. Totuși băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS, cu o pondere de 79,3% în totalul VMS procurate.

În perioada de gestiune, pe piața VMS activau 9 dealeri primari. Din volumul total de VMS adjudicate, 75,9% (19 590,6 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în nume și din cont propriu.

Printre cele mai active bănci – dealeri primari, care au procurat VMS pe piața primară în nouă luni ale anului 2023, se numără băncile: BC „Victoriabank” S.A., BC „EXIMBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., și BC „Moldova – Agroindbank” S.A.



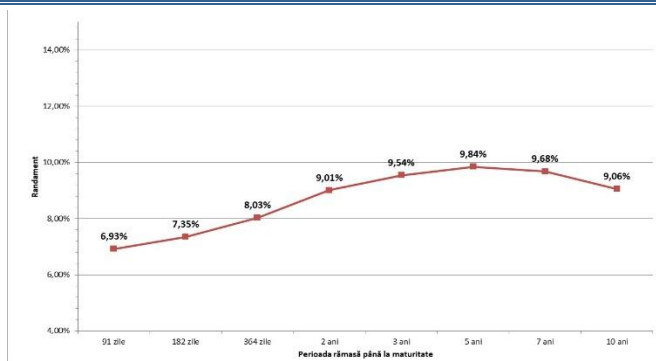
Volumul VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 septembrie 2023 la valoarea nominală a constituit 25 629,0 mil. lei. Ponderea majoră în VMS aflate în circulație o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (53,3%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (34,6%) și Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 2 ani (3,3%).

Comparativ cu perioada de la sfârșitul anului 2022, Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani s-au micșorat respectiv cu 0,5, 1,0 și 2,2 p.p., iar Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 7 ani s-au majorat cu 0,4 p.p. Bonurile de trezorerie cu scadența de 182 și 364 zile s-au majorat respectiv cu 2,6 și 0,8 p.p., iar cele de 91 zile s-au micșorat cu 1,0 p.p.

Scadența medie ponderată anuală a VMS emise la situația din 30 septembrie 2023 s-a majorat cu 55 zile față de situația de la începutul anului și a constituit 308 zile.

Reieșind din volumul VMS emise pe piața primară și aflat în circulație la situația din 30 septembrie 2023 și utilizând datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg, a fost construită curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară în baza cotațiilor afișate de dealerii primari. În momentul în care va spori nivelul de lichiditate al pieței secundare a VMS din Republica Moldova, curba va fi construită în baza randamentului/prețului de tranzacționare de facto, ceea ce va majora gradul de precizie al rezultatelor obținute.

**Curba randamentelor
pentru portofoliul de valori mobiliare de
stat aflate în circulație pe piața primară
la situația din 30 septembrie 2023**



Este de notat că, curba randamentelor reprezintă o curbă ascendentă, ceea ce presupune că randamentele pe termen scurt sunt mai mici decât randamentele pe termen lung. Aceasta se explică inclusiv prin faptul că investitorii solicită o rată mai mare de rentabilitate pentru asumarea riscului de a investi mijloace bănești pe o perioadă mai lungă de timp.

Totodată, pe parcursul trimestrului III al anului 2023, pe fondul conturării unui cadru macroeconomic dezinflaționist și sub incidența caracterului decizional de relaxare al politicii monetare a BNM, în politica sa, Ministerul Finanțelor, a încercat să continue trendul de descreștere a ratelor dobânzilor.

2) Valorile mobiliare de stat convertite

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023, VMS convertite au constituit 2 241,4 mil. lei la valoarea nominală sau 6,5%.

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, au fost reemise VMS convertite în sumă totală de 3 489,6 mil. lei și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 3 597,5 mil. lei la valoarea nominală. Totodată, pe parcursul perioadei de gestiune reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe termen de 91 zile, 364 zile și 2 ani.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în 9 luni ale anului 2023 a constituit 15,69%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 11,13%.

La situația din 30 septembrie 2023, soldul VMS convertite a constituit 2 133,4 mil. lei la valoarea nominală sau 5,4% din datoria de stat internă.

3) Valorile mobiliare de stat emise pentru unele scopuri stabilite de lege

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023 VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege au constituit 12 061,2 mil. lei sau 35,0% din soldul datoriei de stat interne.

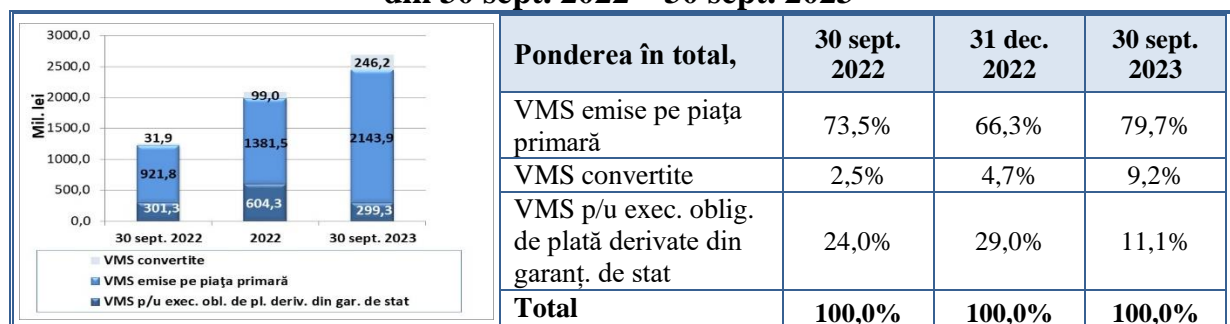
Conform graficului de răscumpărare a Obligațiunilor de stat emise în vederea executării obligațiilor Ministerul Finanțelor derivate din garanțiile de stat, la 4 octombrie 2023 urmează să fie răscumpărate Obligațiunile de stat cu termenul de circulație 7 ani în sumă de 310,0 mil. lei.

Astfel, soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege a rămas la nivelul de la începutul anului și la situația din 30 septembrie 2023 a constituit 12 061,2 mil. lei sau 30,3% din soldul datoriei de stat interne.

Serviciul datoriei de stat interne.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în nouă luni ale anului 2023 au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 2 689,4 mil. lei. Comparativ cu perioada analogică a anului 2022, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne sunt mai mari cu cca. 1 434,4 mil. lei.

Evoluția și structura cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023



Ponderea în total,	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023
VMS emise pe piața primară	73,5%	66,3%	79,7%
VMS convertite	2,5%	4,7%	9,2%
VMS p/u exec. oblig. de plată derivate din garanț. de stat	24,0%	29,0%	11,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Din suma totală pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

-2 143,9 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (79,7%);

-246,2 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (9,2%);

-299,3 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (11,1%).

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, Ministerul Finanțelor permanent a monitorizat situația pe piața primară a VMS și a comercializat VMS doar la rate acceptabile ale dobânzii.

Astfel, în perioada de gestiune ratele maxime ale dobânzii propuse de către investitori pentru VMS au variat de la 3,60% până la 20,00%, însă Ministerul Finanțelor nu a acceptat toate ofertele investitorilor, fapt ce a permis menținerea unui nivel optim al ratelor dobânzii la VMS.

Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate în 9 luni ale anului 2023 a constituit 9,41%, în descreștere cu 8,35 p.p. față de anul 2022 sau cu 7,05 p.p. mai mică față de perioada analogică a anului precedent.

Garanțiile de stat

La situația din 30 septembrie 2023, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 716,0 mil. lei, fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat “Prima casă”. Comparativ cu sfârșitul anului 2022, soldul garanțiilor de stat s-a micșorat cu 117,6 mil. lei.

În conformitate cu Legea nr. 293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat “Prima casă” și Hotărârea Guvernului nr. 202/2018 ”Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă” în anul 2023 a continuat implementarea Programului de stat “Prima casă”. Acest program este realizat prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe, în limita plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop. Creditele bancare acordate în cadrul Programului sunt garantate de către stat în mărime de 50% din soldul creditului.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2023 a fost prevăzut că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei.

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 de către băncile comerciale: BC ”Moldova-Agroindbank” S.A., BC ”Moldindconbank” S.A., BC ”Victoriabank” S.A., BC ”OTP Bank” S.A., BC ”Eximbank” S.A. și BC ”Energbank” în cadrul Programului au fost acordate noi credite garantate de către stat în sumă de 7,6 mil. lei. În aceeași perioadă de către beneficiarii Programului au fost rambursate credite garantate în sumă de 125,2 mil. lei.

În nouă luni ale anului 2023 au fost activate 4 garanții de stat acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă” în sumă de 1,1 mil. lei, dintre care au fost executate din contul bugetului de stat 3 garanții în suma de 0,7 mil. lei. În aceeași perioadă, în bugetul de stat de către debitorii garantați au fost restabilite 0,06 mil. lei.

Creanțele interne

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 băncile comerciale în proces de lichidare au transferat în bugetul de stat din valorificarea activelor sale mijloace bănești în sumă de 86,5 mil. lei, dintre care:

- Banca de Economii” S.A. – 69,0 mil.lei;
- BC „Banca Socială” S.A. – 17,0 mil.lei;
- BC „Unibank” S.A. – 0,5 mil.lei.

Astfel, la situația din 30 septembrie 2023, datoria băncilor respective în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor a constituit 11 656,4 mil. lei, dintre care:

- BC „Investprivatbank” S.A. – 350,6 mil.lei;
- „Banca de Economii” S.A. – 7 676,0 mil.lei;
- BC „Banca Socială” S.A – 1 823,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A – 1 806,8 mil.lei.

La situația din 30 septembrie 2023, datoria debitorilor garanțați față de Ministerul Finanțelor formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturi constituie 452,8 mil. lei, dintre care pentru împrumuturile externe constituie 449,3 mil. lei și pentru împrumuturile interne constituie 3,5 mil. lei dintre care 1,1 mil. lei constituie mijloacele dezafectate de la bugetul de stat în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă” și 2,4 mil.lei constituie datoria S.A. „Flamingo-96” din mun. Bălți în proces de insolvență prin lichidare pentru dobânda și penalitatea calculată pentru dezafectarea mijloacelor bugetare, fiind în proces de lichidare, nu poate să își onoreze obligațiile de plată față de Ministrul Finanțelor.

Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 30 septembrie 2023

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei de dobândă.

Pe lângă cele menționate mai sus, se atestă și *riscul operațional*, care acționează indirect asupra datoriei de stat.

1) Riscul valutar

Este identificat prin indicatorii:

a) Ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat

Riscul valutar este unul din principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, deoarece afectează atât costul datoriei de stat, cât și volumul acesteia. Astfel, la situația din 30 septembrie 2023, 59,5 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe, care este supusă riscului

valutar fiind în totalitate denominată în valută străină. Ponderea datoriei de stat externe s-a diminuat cu 4,1 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022.

**Structura datoriei de stat pe componente, la situația din
30 sept. 2022 – 30 sept. 2023**

Ponderea în total	30 sept. 2022	31 decembrie 2022	30 sept. 2023
Datoria de stat internă	38,6%	36,4%	40,5%
Datoria de stat externă	61,4%	63,6%	59,5%

b) Structura datoriei de stat pe valute

Structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat față de Euro și dolarul SUA, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a cursului de schimb al acestor valute. Astfel, ponderea datoriei de stat denominată în Euro și dolari SUA formează împreună aproximativ 50,8 la sută din portofoliul datoriei de stat. Deci, majorarea semnificativă a ratei de schimb a leului față de aceste valute străine ar expune portofoliul datoriei de stat riscului valutar, ceea ce ar crea o povară suplimentară pentru deservirea datoriei de stat externe.

**Structura datoriei de stat pe valute, la situația din
30 sept. 2022- 30 sept. 2023**

Inclusiv DST				Cu descompunerea DST			
	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023		30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023
Ponderea în total				Ponderea în total			
MDL	38,6%	36,4%	40,5%	MDL	38,6%	36,4%	40,5%
DST	34,9%	32,2%	30,4%	EUR	34,5%	39,2%	36,7%
EUR	24,6%	29,6%	27,5%	USD	16,7%	14,7%	14,1%
USD	0,9%	0,8%	0,7%	JPY	3,6%	3,5%	3,0%
JPY	1,0%	1,0%	0,9%	CNY	4,2%	3,8%	3,4%
GBP	0,002%	0,001%	-	GBP	2,4%	2,4%	2,3%
	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%

Analizând impactul evoluției cursului de schimb al monedei naționale asupra soldului datoriei de stat la situația din 30 septembrie 2023 față de finele anului 2022, este de menționat că soldul datoriei de stat ca urmare a fluctuației ratelor de schimb a monedei naționale față de valutele străine în care este denominată datoria de stat externă s-a diminuat în proporție de 3,8 la sută. Luând în considerare ponderea fiecărei valute în totalul datoriei de stat odată cu descompunerea DST, cel mai mare impact asupra modificării soldului datoriei de stat l-a avut aprecierea leului față de Dolar și Euro.

2) Riscul de refinanțare

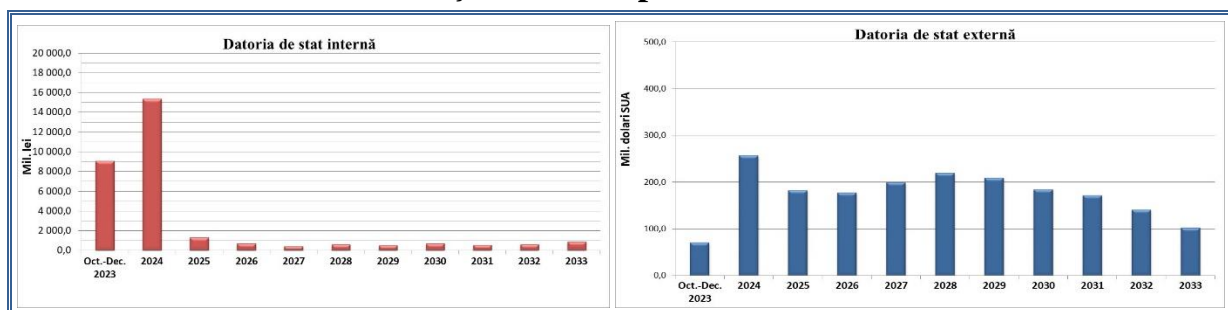
Riscul de refinanțare este identificat prin indicatorii:

a) **Profilul rambursării datoriei de stat interne și externe**

Notă: Profilul rambursării datoriei de stat interne nu include datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cu excepția sumelor prevăzute spre rambursare incluse în Legea bugetului de stat pe anul respectiv, deoarece aceasta este reperfectată anual în baza unui Acord între Ministerul Finanțelor și BNM, astfel comportând un nivel redus al riscului de refinanțare. Profilul de rambursare a datoriei de stat externe nu include instrumentul alocarea DST, întrucât acesta reprezintă o datorie purtătoare de dobândă sub forma activelor de rezervă alocate de către FMI membrilor săi, care nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțată.

Luând în considerație estimările pentru profilul de răscumpărare a datoriei de stat interne, în anii ce urmează, se evidențiază vârful de plată pentru anul 2023, ceea ce denotă faptul că datoria de stat internă este în continuare preponderent pe termen scurt. Totodată, menționăm că în luna octombrie 2023 urmează a fi rambursată VMS în sumă totală de 310,0 mil. lei, conform Legii nr.235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015. Segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Prognoza rambursării datoriei de stat interne (mil. lei) și a datoriei de stat externe (mil. dolari SUA) care ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 30 septembrie 2023



În ce privește datoria de stat externă, se observă o distribuție relativ omogenă a plăților începând cu anul 2025 și respectiv un risc de refinanțare redus. Totodată, în anul 2024 se evidențiază vârful de plată al plăților spre rambursare. Ca urmare a structurii de rambursare a împrumuturilor externe cu perioade de grație și scadențe lungi, riscul de refinanțare este redus.

b) Perioada medie de maturitate (ATM) și datoria scadentă într-un an

Indicatorii riscului de refinanțare, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023
Perioada medie de maturitate (ATM), ani	5,4	4,4	4,4	9,3	8,0	8,9	7,6	6,6	7,0
Datoria scadentă în decurs de 1 an, %	58,6 %	61,0 %	62,7 %	4,3 %	8,8 %	8,3 %	25,2 %	27,8 %	30,3 %

Indicatorii sus-menționați vin în suportul concluziilor formulate în baza profilului de rambursare al datoriei de stat interne, și anume, la situația din 30 septembrie 2023, 62,7% din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce presupune faptul că datoria nouă care va fi contractată în scopul finanțării deficitului bugetului de stat, va fi supusă implicit și riscului ratei de dobândă. Este de remarcat faptul că comparativ sfârșitul anului 2022, datoria de stat internă scadentă în decurs de un an s-a majorat cu 1,7 p.p., ce se explică că Ministerul Finanțelor în scopul atenuării riscului de refinanțare, continuă să construiască lichidități bazate pe emisiuni ale VMS pe maturități lungi, în măsura în care condițiile de piață permit, astfel la 27 septembrie 2023 au fost plasate cu succes obligațiunile de stat cu dobândă fixă pe termen de 10 ani. Totodată, perioada medie de maturitate comparativ cu finele anului 2022 s-a menținut la același nivel de 4,4 ani.

Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung, se încadrează în limite sigure, iar datoria de stat totală prezintă un risc de refinanțare moderat, astfel încât 30,3 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

3) Riscul ratei de dobândă

Este identificat prin indicatorii:

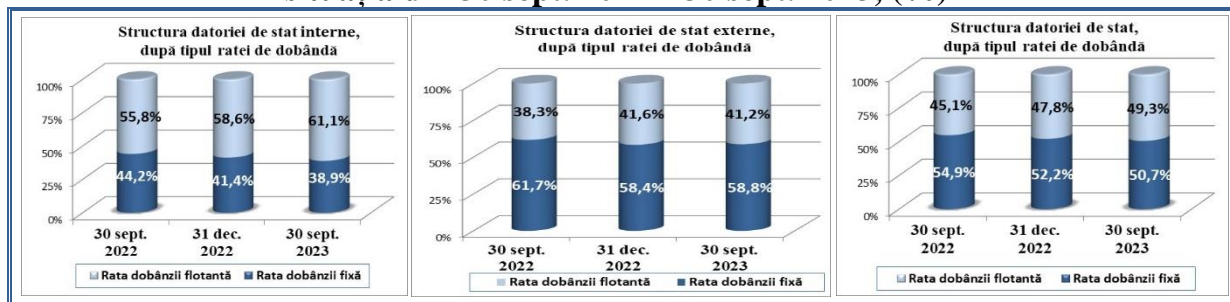
a) Structura datoriei de stat după tipul ratei de dobândă

Notă: În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă¹⁵ va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Spre deosebire de profilul rambursării datoriei de stat interne și externe, la calcularea indicatorilor riscului ratei de dobândă se include tot portofoliul datoriei de stat, inclusiv datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cât și alocarea DST, acestea fiind supuse riscului ratei de dobândă.

¹⁵ VMS cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile.

Structura datoriei de stat interne și externe, după tipul ratei de dobândă, la situația din 30 sept. 2022 – 30 sept. 2023, (%)



La situația din 30 septembrie 2023, în contextul Notei expuse mai sus, se observă un trend ascendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, constituind 61,1% din totalul datoriei de stat interne, mai mult cu 2,5 p.p. față de situația de la sfârșitul anului 2022 și cu 5,3 p.p. mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022, ceea ce se explică prin ponderea majoră a bonurilor de trezorerie în circulație, care deși se emit la o rată fixă a dobânzii, acestea comportă o expunere semnificativă față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit. Astfel, la 30 septembrie 2023, instrumentul cu rata dobânzii fixă și termen de circulație mai mare de un an sunt: Obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și 10 ani, VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat dar și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

Analizând structura datoriei de stat externe pe tipuri de rată a dobânzii, se atestă o majorare a ponderii datoriei de stat externe cu rata dobânzii flotantă. Astfel, la 30 septembrie 2023, datoria de stat externă cu rata dobânzii flotantă a constituit 41,2 la sută din totalul datoriei de stat externe, cu 0,4 p.p. mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 2,9 p.p. mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022.

În ce privește datoria de stat, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă constituie 49,3% la sută și reflectă o majorare cu 1,5 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 4,2 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe care pe parcursul perioadei de referință au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă cât și datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an prezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de refinanțare pronunțat.

b) Perioada medie de refixare (ATR) și datoria ce urmează a fi refixată într-un an

Indicatorul perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

**Indicatorii riscului ratei de dobândă, la situația din
30 sept. 2022 – 30 sept. 2023**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023	30 sept. 2022	31 dec. 2022	30 sept. 2023
Perioada medie de refixare (ATR), ani	5,3	4,4	4,4	6,7	5,9	6,2	6,2	5,3	5,4
Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an, %	59,3 %	61,8 %	63,1 %	40,7 %	43,8 %	43,4 %	47,8 %	50,3 %	51,4 %

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, întrucât la situația din 30 septembrie 2023, 63,1 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piața internă va afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne. Ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în mediu, în decurs de 6,2 ani, cu 0,3 ani mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2022.

În ce privește datoria de stat în ansamblu, deși perioada de refixare a întreg portofoliului este de 5,4 ani, totuși 51,4 la sută din aceasta urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

c) Durata Macaulay¹⁶ pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 septembrie 2023

Durata Macaulay este o variabilă metrică a volatilității prețurilor. Aceasta ne arată cu cât se majorează sau se diminuează valoarea portofoliului dacă se modifică ratele dobânzii (sensibilitatea prețului VMS) și poate fi considerată o măsură a riscului ratei dobânzii. Ca regulă generală, pentru fiecare modificare de 1% a ratelor dobânzii (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 1% în direcția opusă, *pentru fiecare an de durată*. Durata portofoliului VMS emise pe piața primară a constituit 0,58 ani la situația din 30 septembrie 2023. Astfel, la o eventuală majorare/diminuare cu 1% a ratei dobânzii, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora cu aproximativ 0,58% (1% x 0,58 ani)¹⁷.

d) Durata modificată pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 septembrie 2023

Durata modificată este considerată o continuare a duratei Macaulay, indicând o măsură mai precisă a sensibilității prețurilor. Astfel, la situația din 30 septembrie 2023 durata modificată a portofoliului este de 0,54 ani, ceea ce indică că pentru

¹⁶ Pentru calcularea indicatorilor durata Macaulay, durata modificată și convexitatea au fost utilizate datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg (cotațiile afișate de dealerii primari).

¹⁷ Valoare de piață reprezintă valoarea portofoliului reieșind din prețul de piață al VMS calculat în baza cotațiilor VMS la situația din 12.10.2023 aceasta constituind 24 894,6 mil. lei.

fiecare modificare de 1% a randamentului (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 0,54% ($1\% \times 0,54$ ani).

e) **Convexitatea** este o măsură a gradului de curbură a relației preț – randament. Cu cât această relație manifestă o curbură mai accentuată, cu atât convexitatea este mai mare.

Din punct de vedere matematic, convexitatea se calculează ca derivata de ordinul doi a funcției dependente, care arată relația dintre valoarea de piață a portofoliului și randament.

Astfel, rezultatul convexității portofoliului de 0,50 ne arată că odată cu creșterea/micșorarea randamentului cu 1%, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora aproximativ cu 0,50% ($1\% \times 0,50$).

Combinând rezultatele duratei modificate și convexității, se obține o măsură cu o acuratețe mai ridicată a modificării valorii de piață a portofoliului în funcție de modificarea randamentului. Astfel, la creșterea randamentului cu un punct procentual valoarea de piață a portofoliului se micșorează cu 133,9 mil. lei sau cu 0,5%, fiind egală cu 24 760,7 mil. lei.

Comparativ cu anul finele anului 2022 valoarea de piață a portofoliului s-a majorat cu 6 113,0 mil. lei, aceasta fiind cauzată în mare parte de majorarea volumului de emisiune a valorilor mobiliare de stat.

4) Riscul operațional

Riscul operațional se referă la aspecte precum sistemele informaționale și procedurile de ținere a evidenței datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, procesare a datelor, raportare, păstrare etc.

Pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2023 a fost elaborat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2023. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora. Informația privind progresul înregistrat pe marginea implementării documentului respectiv urmează a fi prezentată în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pentru anul 2023.

Un aspect important aferent riscului operațional ține și de sistemul informațional de management al datoriei și analiză financiară (DMFAS), precum și de înregistrarea și menținerea cu acuratețe a datelor. În acest sens, se efectuează cu regularitate procedura de validare a sistemului informațional în conformitate cu Calendarul de validare existent și asigură înlăturarea erorilor depistate.

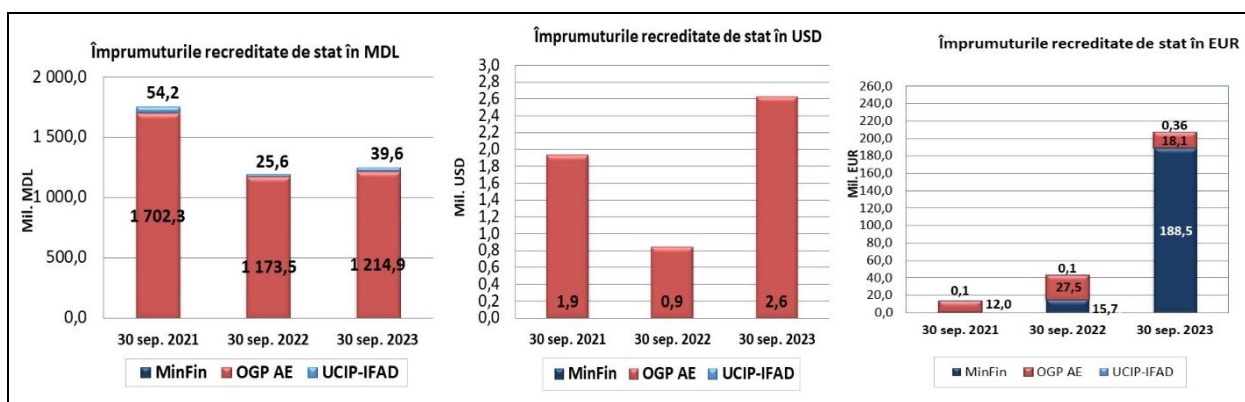
În contextul fortificării procesului de raportare a datelor privind datoria sectorului public și veridicității lor, responsabili de gestionarea datoriei de stat monitorizează și verifică în permanență, din mai multe surse, calitatea informației primite de la entitățile sectorului public.

Recreditarea de stat

Recreditarea de stat se efectuează prin intermediul Ministerului Finanțelor (MinFin), Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD).

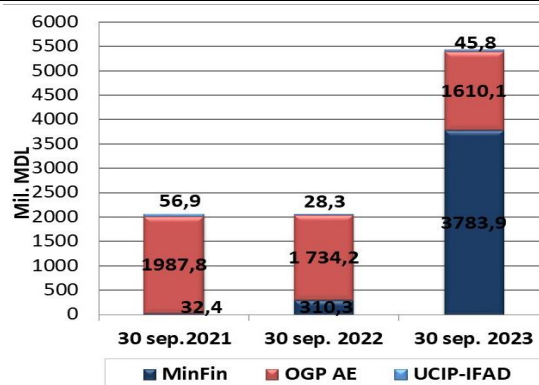
Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 din contul liniilor de creditare și a mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea sumelor principale, dobânzilor aferente de către băncile, organizațiile de creditare nebankare (OCN) și asociațiile de economii și împrumut (AEÎ) participante la recreditarea de stat) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi către agenți economici, autorități publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat în sumă de 1 254,5 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 206,95 mil. euro (echivalent a cca 5 439,8 mil. lei), inclusiv: din resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate de 1 120,3 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 8,9 mil. euro (echivalent a cca 1 346,0 mil. lei) sau 24,7% din suma totală recreditată.

Împrumuturile recreditate de stat pe creditori, la situația din 30 sept. 2021 – 30 sept. 2023



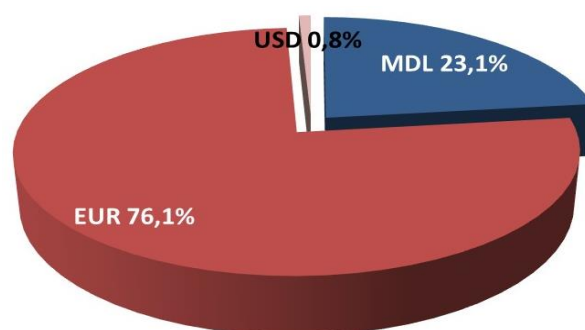
În perioada de analiză, se atestă un trend ascendent aferent valorii mijloacelor financiare îndreptate spre recreditare în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe atât în moneda națională, cât și în euro și dolari SUA.

Împrumuturile recreditate de stat, recalculate în moneda națională la data tranzacției, pe parcursul a nouă luni ale anilor 2021, 2022 și 2023 (mil. lei)



Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 se constată o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în comparație cu anul 2021 și anul 2022, condiționată de o cerere mai mare de recreditare din partea beneficiarilor, precum și de implementarea proiectelor noi, finanțate din contul împrumuturilor externe de stat.

Structura împrumuturilor recreditate de stat, pe valute, pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 (%)



În perioada de referință poziția dominantă în structura împrumuturilor recreditate de stat pe valute este ocupată de euro cu 76,1%, urmată de moneda națională cu 23,1% și dolarul SUA cu 0,8%.

Sumele recreditate pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 se prezintă după cum urmează:

1) prin intermediul Ministerului Finanțelor – 188,5 mil. euro (echivalent a cca 3 783,9 mil. lei), inclusiv:

- Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (S.A. „Energocom”) – 182,2 mil. euro;
- Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”) – 1,2 mil. euro;
- Proiectul „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale Î.S. „Moldelectrica”” – 2,7 mil. euro;
- Cel de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, finanțat de Banca Mondială – 0,2 mil. euro;
- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”) – 2,2 mil. euro.

2) prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 1 214,94 mil. lei, 2,63 mil. dolari SUA și 18,09 mil. euro (echivalent a cca 1 610,14 mil. lei), dintre care:

➤ resurse recreditate direct din împrumuturile externe – 94,6 mil. lei și 9,15 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul „Livada Moldovei” – 94,6 mil. lei și 9,15 mil. euro;

➤ resurse recreditate din mijloacele OGP AE circulante acumulate – 1 120,34 mil. lei, 2,63 mil. dolari SUA și 8,94 mil. euro, inclusiv:

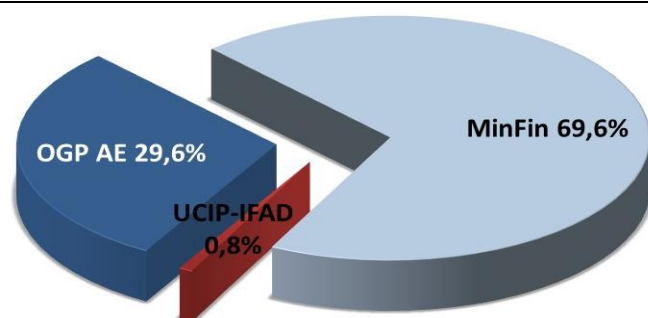
- Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I) – 84,88 mil. lei și 0,06 mil. euro;
- Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA) – 63,92 mil. lei, 0,27 mil. dolari SUA și 0,2 mil. euro;

- Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR) – 44,29 mil. lei, 1,53 mil. dolari SUA și 0,28 mil. euro;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV) – 35,53 mil. lei și 0,28 mil dolari SUA;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V) – 59,91 mil. lei, 0,55 mil. dolari SUA și 0,25 mil. euro;
- Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI) – 74,95 mil. lei și 0,09 mil. euro;
- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 46,9 mil. lei;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I) – 132,11 mil. lei;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II) – 111,78 mil. lei și 0,08 mil. euro;
- Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KFW) – 26,46 mil. lei și 0,49 mil. euro;
- Proiectul „Filieră du Vin” – 4,50 mil. lei și 1,58 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1) – 14,70 mil. lei și 1,19 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2) – 100,34 mil. lei și 0,98 mil. euro;
- Proiectul Livada Moldovei – 154,86 mil. lei și 3,65 mil. euro;
- Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM – 165,21 mil. lei și 0,09 mil. euro.

3) prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (resurse recreditate direct din împrumuturile externe) – 39,56 mil. lei și 0,36 mil. euro (echivalent a circa 45,8 mil. lei), din care:

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) — 32,6 mil. lei și 0,36 mil. euro;
- Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII) – 6,96 mil. lei.

Structura recreditării împrumuturilor de stat între instituțiile participante, pe parcursul a nouă luni ale anului 2023 (%)



În perioada de referință, cota majoră de recreditare de stat îi revine Ministerul Finanțelor (69,6%), urmată de Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă cu cota de 29,6% și Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor FIDA cu 0,8%.

Structura recreditării împrumuturilor de stat sub aspectul activităților economice pe nouă luni ale anului 2023



Activitățile economice	mil. lei
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	3857,5
Agricultură, silvicultură și pescuit	966,0
Industria prelucrătoare	247,7
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	212,8
Transport și dezvoltare	57,9
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	38,2
Activități de cazare și alimentație publică	30,5
Construcții	13,6
Sănătate și asistența socială	4,8
Informații și comunicații	3,7
Alte activități de servicii	3,0
Arta, activități de recreere și de agrement	2,6
Învățământ	1,5
TOTAL:	5 439,8

În structura mijloacelor financiare recreditate de stat, pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, sub aspectul activităților economice, ponderea majoră îi revine activității economice producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaz cu 70,9%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 17,8%, cota cea mai mică îi revine activității învățământ cu o pondere de 0,03%.

În perioada de analiză a fost rambursată de către agenții economici, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat suma principală, dobânda și alte plăți aferente în sumă de 1052,9 mil. lei, 3,7 mil. dolari SUA, 330,0 mil. euro și 0,4 mil. Yeni Japonezi (echivalent a cca 7 515,9 mil. lei). Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au fost rambursate – 0,5 mil. lei, 1,9 mil. dolari SUA, 314,0 mil. euro și 0,4 mil. Yeni Japonezi.

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă au fost rambursate – 988,4 mil. lei, 1,8 mil. dolari SUA și 15,8 mil. euro, din care:

a) resurse recreditate direct din împrumuturi externe – 196,1 mil. lei, 0,2 mil. dolari SUA și 7,2 mil. euro;

b) resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 792,3 mil. lei, 1,6 mil. dolari SUA și 8,6 mil. euro

3) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA au fost rambursate – 64,0 mil. lei, 0,03 mil. dolari SUA și 0,2 mil. euro.

La situația din 30 septembrie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituie: 4 028,0 mil. lei, 31,1 mil. dolari SUA, 241,8 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 9 328,3 mil. lei), micșorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 2171,5 mil. lei, ce constituie o descreștere de cca 18,9%, iar comparativ cu 9 luni ale anului 2022 s-a majorat cu 19,3%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,6 mil. lei, 26,3 mil. dolari SUA, 162,6 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 3 768,0 mil. lei sau 40,4% din suma totală a datoriilor);

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA – 3 957,4 mil. lei, 4,8 mil. dolari SUA și 79,2 mil. euro (echivalent a 5 560,3 mil. lei sau 59,6% din suma totală a datoriilor).

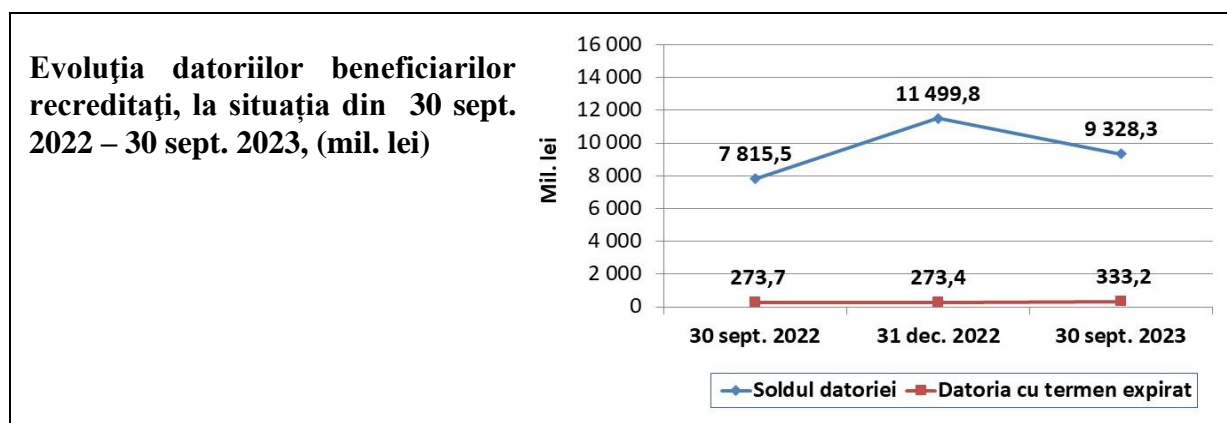
Datoria cu termen expirat, la situația din 30 septembrie 2023, se atestă atât la împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, cât și prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și se cifrează la 74,5 mil. lei, 9,6 mil. dolari SUA și 4,4 mil. euro (echivalent a 333,2 mil. lei) sau 3,6% din suma datoriilor totale, majorându-se în comparație cu 9 luni ale anului 2022 cu 59,5 mil. lei, ce constituie o creștere de cca 21,7%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2022 s-a majorat cu 21,9%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,6 mil. lei, 9,6 mil. dolari SUA și 3,9 mil. euro (echivalent a 319,2 mil. lei) sau 95,8% din totalul datoriei expirate. Beneficiarii recreditați care nu au executat graficele de rambursare a datoriilor sunt:

- Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Consiliul raional Soroca);
- Proiectul Alimentare cu Apă și Canalizare, finanțat de către Banca Mondială (Î.M. Apă canal Cahul);
- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”);
- Întreprinderile în proces de insolabilitate și întreprinderile potențial falite.

2) pe împrumuturile recreditate și/sau monitorizate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 3,9 mil. lei și 0,5 mil. euro (echivalentul a 14,0 mil. lei) sau 4,2% din totalul datoriei expirate. Datoria dată a fost înregistrată la B.C. „Investprivatbank” S.A. în legătură cu insolabilitatea acesteia, la AEÎ „Grimăncăuți” și la întreprinderile vitivinicole recreditate în cadrul

Proiectului „Filieră du Vin” („Magnolia-94” S.R.L., „F.P.C. „Vindicum” S.R.L., „Univers-Vin” S.R.L., „Basarabia L-Win Invest” S.R.L.).



Graficul prezentat atestă că, comparativ cu nouă luni ale anului 2022, evoluția soldului datoriilor are o evoluție ascendentă, condiționată de cererea de acordare a împrumuturilor din partea beneficiarilor recreditați, precum și implementarea proiectelor noi, finanțate din surse externe, iar comparativ cu finele anului 2022 are o evoluție descendentă, condiționată de rambursarea împrumuturilor recreditate (în special de către S.A. „Energoacom”). Soldul datoriilor cu termen de achitare expirat are o evoluție ascendentă, condiționată de neexecutarea de către unii beneficiari recreditați a graficelor de rambursare a împrumutului, precum și fluctuațiile cursului valutar.

Ministerul Finanțelor își onorează sarcina de încasare a datoriilor expirate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat prin aplicarea măsurilor de executare silită, în conformitate cu legislația în vigoare, față de beneficiarii recreditării care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. Astfel, pe parcursul a 9 luni ale anului 2023, la bugetul de stat în acest sens au fost încasate 16,1 mil. lei, ceea ce constituie 0,2% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, se constată că în perioada de referință sunt active operațiunile de recreditare față de 79 de beneficiari recreditați:

1) 35 agenți economici cu soldul datoriilor de 3 303,6 mil. lei sau 35,4% din suma totală a datoriilor, dintre care 322,6 mil. lei sunt datorii cu termen expirat (96,8% din suma totală a datoriilor expirate), dintre care:

a) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 2 968,0 mil. lei activează în regim ordinar. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 74,5 mil. lei (22,4% din suma totală a datoriilor expirate);

b) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 250,3 mil. lei se află în proces de insolvență conform Legii insolvenței. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 162,8 mil. lei (48,9% din suma totală a datoriilor expirate);

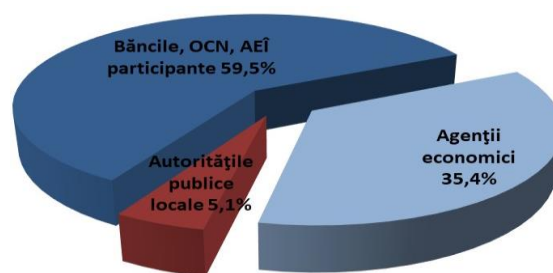
c) 5 întreprinderi care au datorii în sumă de 75,4 mil. lei sunt potențial falși. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 75,4 mil. lei (22,6% din suma totală a datoriilor expirate);

d) 2 întreprinderi au datorii în sumă de 9,9 mil. lei și lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,9 mil. lei (3,0% din suma totală a datoriilor expirate). De la agenții economici nominalizați nu este posibilitatea reală de rambursare a datoriilor cu termen expirat.

2) 27 autorități ale administrației publice locale dețin datorii în sumă de 474,5 mil. lei (5,1% din suma totală a datoriilor). Suma datoriilor cu termen expirat constituie 6,7 mil. lei (2,0% din suma totală a datoriilor expirate);

3) 17 bănci, organizații de creditare nebankare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat înregistrează datorii în sumă de 5 550,2 mil. lei (59,5% din suma totală a datoriilor), dintre care 3,9 mil. lei sunt cu termen expirat (1,2% din suma totală a datoriilor expirate).

Structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, la situația din 30 septembrie 2023, (%)



Reieșind din diagrama prezentată se atestă, că datoriile organizațiilor de creditare nebankare și asociațiilor de economii și împrumut participante la recreditarea de stat constituie ponderea majoră de 59,5% din toate datoriile, urmate de agenții economici cu cota de 35,4% și autoritățile publice locale cu o parte de 5,1%.

Soldul datoriilor la împrumuturile recreditate de stat pe debitori, la situația din 30 septembrie 2023

Nr. d/o	Beneficiarii recreditați	Numărul beneficiarilor	Soldul datoriei		Soldul datoriei cu termenul de achitare expirat	
			mil. lei	%	mil. lei	%
1.	Întreprinderile de stat	6	2 887,0	30,9	134,5	40,4
2.	Întreprinderile municipale	8	237,7	2,6	9,2	2,8
3.	Autoritățile publice locale	27	474,5	5,1	6,7	2,0
4.	Întreprinderile din sectorul privat	21	178,9	1,9	178,9	53,6
5	Băncile, OCN, AEI participante	17	5 550,2	59,5	3,9	1,2
	Total	79	9 328,3	100,00	333,2	100,0

Reieșind din datele prezentate se constată, că partea cea mai mare a datoriilor (59,5%) se înregistrează la bănci, organizațiile de creditare nebankare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat, urmate de întreprinderile de stat cu o cotă de 30,9%, la polul opus fiind întreprinderile din sectorul privat cu o cotă de 1,9%. În partea ce ține de arierate, întreprinderile din sectorul privat înregistrează partea majoră a acestora (53,6%), urmate de întreprinderile de stat, întreprinderile municipale, autoritățile publice locale, și

băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante cu o cotă de 1,2%.

Analizând datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice s-au înregistrat datoriile la împrumuturile recreditate după cum urmează:

1) producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 2 606,1 mil. lei sau 27,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

2) agricultură, silvicultură și pescuit – 3 708,1 mil. lei sau 39,8% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

3) industria prelucrătoare – 733,0 mil. lei sau 7,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

4) transport și dezvoltare – 613,0 mil. lei sau 6,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

5) comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 526,9 mil. lei sau 5,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

6) distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – 344,0 mil. lei sau 3,7% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

7) construcții – 336,5 mil. lei sau 3,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

8) activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 168,3 mil. lei sau 1,8% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

9) sănătate și asistență socială – 147,0 mil. lei sau 1,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

10) arta, activități de recreere și de agrement – 51,3 mil. lei sau 0,5% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

11) activități de cazare și alimentație publică – 62,0 mil. lei sau 0,7% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

12) informații și comunicare – 11,4 mil. lei sau 0,1% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

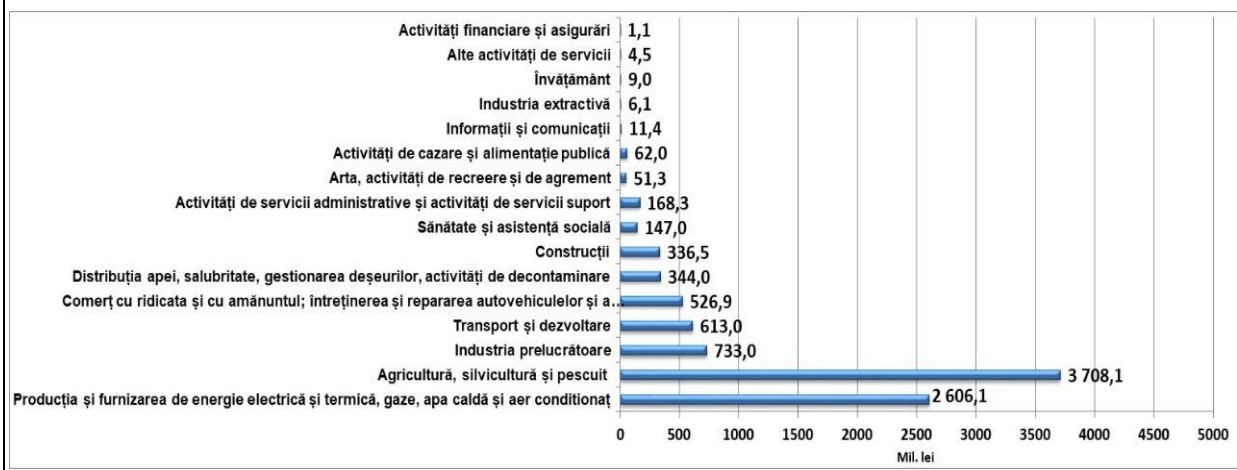
13) industria extractivă – 6,1 mil. lei sau 0,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

14) învățământ – 9,0 mil. lei sau 0,1% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

15) alte activități de servicii – 4,5 mil. lei sau 0,05% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

16) activități financiare și asigurări – 1,1 mil. lei sau 0,01% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate.

Datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice, la situația din 30 septembrie 2023, (mil. lei)



Conform graficului prezentat ponderea majoră din structura datoriilor beneficiarilor recreditați revine activității economice agricultură, silvicultură și pescuit cu 39,8%, urmată de activitatea producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 27,9%, în timp ce activitățile financiare și asigurări și alte activități de servicii îi revine partea cea mai mică de 0,01%.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

Direcția generală datoria sectorului public și asistență externă

Adresa poștală: MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7

www.mf.gov.md, tel.(022) 26-27-26